

Projekt «Rana intervencija u djece s pervazivnim razvojnim poremećajem putem sustava mobilne službe u lokalnoj zajednici»

(odobren i financiran od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH za razdoblje
od 01. rujna 2008. do 01. lipnja 2009. godine)

[Rad s djecom uključenom u projekt besplatan je za roditelje](#)

Nositelj projekta:

Udruga za skrb autističnih osoba Rijeka

Senjskih uskoka 1
51000 RIJEKA
Predsjednica Udruge g.dja Lidija Penko

Mob. 091 344 22 20
e- mail: lidijap@gzr.hr

Voditelj projekta:

Ivanka Pejić, dipl. pedagog- prof.
Mob. 091 574 88 02
E- mail: ivanka.pejic@posluh.hr

Stručni suradnici:

Centar za autizam Zagreb
Podružnica Rijeka
Čandekova 20 A
51000 RIJEKA

tel. 051 642 465

Uloga roditeljstva je pružanje bezuvjetne ljubavi odnosno prihvaćanje djeteta onakvim kakav jest.

- Prihvatite svoje dijete kao zasebnu osobnost
- Opažajte djetetove komunikacijske pokušaje i same sebe u roditeljskoj ulozi
- Odgovorite na komunikaciju u primjerenom vremenu
- Prilagodite svoj komunikacijski način (kontakt pogledom, upotrijebite geste, znakove, slike) kako biste privukli pažnju djeteta

[Vaše dijete je vaš najbolji učitelj! Vi ste ekspert za svoje dijete!](#)

- Gledajte što vaše dijete zna, a ne njegova ograničenja
- Pronađite strategije za rasterećenje i svojih “5 min.” odmora
- Povežite se s drugim roditeljima, udrugom

Potreba za toplim i podržavajućim odnosom

- poštovanje djeteta i njegovih potreba iskazujete svakodnevno
- komunicirajte pred djetetom o malim, trivijalnim stvarima baš kao i o važnim pitanjima
- kvalitetno vrijeme koje se provodi zajedno daje osjećaj pripadanja obitelji

Potreba za zaštitom i sigurnošću

Organizirajte okolinu!

- siguran prostor za dječje igre i aktivnosti
- pojednostaviti prostor kako bi dijete lakše prepoznalo bitne informacije
- strukturirajte raspored dana i aktivnosti TEACCH metodom:
  - koristeći slikovne simbole- riječi koje djeca mogu koristiti i u široj okolini
  - dijete putem simbola podučavamo rasporedu- dnevnim rutinama (buđenje, doručak, oblačenje, odlazak u vrtić, mjesto za igračke...)
  - potom dijete podučavamo da samo kreira (bude odgovorno) za svoj raspored aktivnosti uz pomoć

Uspostavite kontakt s djetetom- slijedite ga!

Igra i aktivnosti

- osigurajte situacije u kojima dijete inicira, zahtijeva komunikaciju
  - podesiti okolinu- staviti hranu/ igračke/ predmete izvan dosega djece, a u razini dječjeg pogleda kako bi od Vas tražilo
  - imitirajte dijete (mimiku, pokrete, glasanje, igru)
  - stvarajte prilike za interakciju i odgovor (npr. znate da dijete želi čašu soka, no pravite se da ga ne razumijete, pružite mu jogurt i pitajte „Želiš jogurt?“)
  - interpretirajte ono što dijete radi kao da to radi namjerno (npr. dijete lupa vratima, komentirajte s “Želiš zatvoriti vrata” i učinite to zajedno. Dijete pokreće prste ispred lica, vi komentirajte s “Kako plešemo?”, imitirajte dijete uz njihanje tijela kao u plesu)
  - slijedite dijete u aktivnosti, uključite se pored njega u igru, dopunite ga
  - zaigrano ometajte (čak i ako se djetetu u početku to ne sviđa)
  - recite to onako kako bi dijete reklo da može (upotrebljavajte kratke i jasne rečenice)
  - imenujte njegove zahtjeve/komentirajte
  - postupno proširujte djetetov interes
- Uključiti se u djetetov interes. NE namećite svoj!

Istražujte što dijete privlači- odbija!

- govorite visokim/niskim tonovima, brzim/sporim ritmom
- naglasite mimiku lica,
- rečenice neka budu kratke i ponavljajuće
- zastanite u govoru- omogućite izmjenu slušanja i govorenja

Dajte djetetu vremena da odgovori!

- komentirajte djetetove potrebe i aktivnosti jednostavnim rječnikom
- opisujte stvari na koje djeca ukazuju pogledom ili gestom, ono što slijedi, osjećaje, ideje, želje i sl.
- komentirajte bez osuđivanja “Nisi dobro složio vlak”, već “Slažeš vlak” bez postavljanja pitanja i davanja naloga
- hvalite radnju “Složio si vlak”, a ne dijete u cjelini “Lijepo si to napravio”!

Igra mora biti djetetu zanimljiva i motivirajuća!

 I want		 I see		 thank you	
 drink	 biscuit	 apple	 cake	 crisps	 banana
 book	 sand	 bricks	 pens	 farm	 puzzle
 shoe	 jumper	 trousers	 coat	 sock	 hat

PECS ili znak

- PECS (Sustav komunikacije razmjenom slika) metoda
  - ako vas dijete ne gleda u oči, podučite dijete funkciji komunikacije
(počinje se za zahtjevom onoga što dijete najčešće voli jesti/ želi se igrati,...)
- Znakovni jezik
  - da, ako dijete uspostavlja kontakt očima

Socijalne rutine

- uvesti strukturu u svakodnevne aktivnosti/ radnje-ponavljanje i predvidljivost
  - Npr. pri oblačenju obuće uvijek jednak raspored oblačenja uz kratke komentare “ide čarapa, obuci cipelu, spusti hlače”
- aktivnosti uvrštavati u prirodne rutine djetetove okoline-doma i vrtića/škole (generalizacija)
  - podučite tete u vrtiću, none,...

Rutine su nešto što će djetetu pružati sigurnost, ali i omogućiti da nema «praznog hoda» tijekom dana.

Stereotipije

- Davanje novih značenja djetetovim, na prvi pogled nesvrshodnim, akcijama, odgovarajući na njih kao da su svrhovite, jer svrhovitost je prvi korak za ostvarivanje komunikacije.
(npr. dijete stavlja prst u usta, a mi navodimo “Žedan si?” i vodimo ga do čaše s vodom)

Stereotipije su odraz nenaučene komunikacije, slobodnog vremena, dosade; pružaju ugodu, odbranu od neželjenih aktivnosti.

Stereotipije se NE brane!

Potreba za strukturom i granicama

(strukture i granice djeci okruženje čine predvidivim i jasnijim)

Nepoželjna ponašanja- što dijete njime izražava:

- potrebu za pomoći
  - želju za pažnjom
  - izbjegava stresne situacije i aktivnosti
  - želi doći do željenih predmeta
  - zaštititi se od neugodnih događaja i aktivnosti
  - dobiti stimulaciju
  - izraziti bol/ nemir/ tjeskobu
-
- Nepoželjna ponašanja mogu se protumačiti kao pokušaji komunikacije!

Prava roditelja

Prava djece i obitelji određuje Zakon o socijalnoj skrbi ([NN 73/97](#))

- Što nakon 1. godine djetetova života?
- Dakle, ako vaše dijete ima dijagnozu, te mu je i nakon 1. rođendana potrebna pojačana skrb i njega, zakonodavac vam pruža i tu mogućnost i to u obliku:
  - ostanka kod kuće za **2000 kn** mjesečne naknade do 7. godine djeteta
  - rad s polovicom radnog vremena za punu plaću i sa svim pravima iz radnog odnosa kao da radite puno radno vrijeme [NN 92/03](#)

Uz te financijske mogućnosti, ako dijete dobije čl. 38 imate pravo na invalidninu od **1000 kn**. Postoji i uvećani dječji doplatok (dd) koji ne ovisi o prihodima obitelji i iznosi **833 kn**.

Postupak je sljedeći:

1. majka i otac trebaju biti u radnom odnosu, tj. jedan roditelj treba biti u radnom odnosu s punim radnim vremenom, a drugi NE smije biti nezaposlen
2. preda se zahtjev CZSS za rad s polovicom radnog vremena/produljenog porodiljnog i za invalidninom. Soc. radnica daje formulare i upućuje u proceduru
3. dobije se poziv na liječničku komisiju koja odlučuje prema nalazima koje su podnešeni o kakvom stupnju oštećenja se radi ([NN 64/02](#) i [NN 105/07](#))
4. ako odobre čl. 38 tj da je dijete s teškim oštećenjima i nesposobno za samostalni život , ima se pravo na invalidninu od 1000,00 kn
5. kod prava na pola radnog vremena, dobiva se puna plaća (jedan dio isplaćuje firma, a jedan dio CZSS)
6. imate pravo na dd od 833 kn
7. ako je dijete smješteno u vrtić ili neki drug vid službene skrbi duže od 4 sata, invalidnina je 500 kn, ako koristite pravo na skraćeno radno vrijeme od 4 sata.

Ako se dijete rodilo prije termina koje vam je ginekolog odredio, imate pravo za toliko dana produžiti porodiljni, treba za to podnijeti molbu podružnom HZZO-u (čl.66, st. 7 [Zakona o radu](#))

Prava iz zdravstvene skrbi

- **Prava roditelj ostvaruje temeljem dijagnoze djeteta i provedene dijagnostike temeljem koje se izdaje Rješenje od strane Centra socijalne skrbi, nakon provedene kategorizacije.**

- **Bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom i fizikalnom terapijom u kući**

Osigurana osoba ostvaruje pravo na bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom na osnovi bolesti, bolesnih stanja i posljedica ozljeda navedenih u popisu Pravilnika. Djeca starija od 3 godine mogu ostvariti pravo na provođenje fizikalne terapije u kući u slučaju kada je potpuno nepokretna, odnosno teško pokretna zbog: neuroloških bolesti, reumatskih bolesti, politraume i traume, kompliciranih kirurških i ortopedskih zahvata, ostalih stanja za koja za svaki slučaj posebice navedeno pravo utvrđuje liječničko povjerenstvo HZZO.

Prijedlog za održavajuću medicinsku rehabilitaciju ili za provođenje fizikalne terapije u kući daje izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite (pedijatar) na osnovi mišljenja i nalaza doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti, a suglasnost daje kontrolor HZZO.

- Postoji mogućnost i boravka u toplicama s djetetom [NN 26/96](#), a u travnju 2007. je to pravo prošireno [NN 40/07](#)

Prava na ortopedska i druga pomagala

Osigurane osobe, na teret sredstava Hrvatskog Zavoda za zdravstveno osiguranje, ostvaraju pravo na: pomagala (ortopedska, očna, tiflotehnička, slušna, surdotehnička, za omogućavanje glasnog govora, stomatološka, te druga pomagala), za popravak pomagala, na rezervne dijelove i potrošni materijal te na izradu pomagala određene kakvoće [NN 89/07](#).

Pomagalo propisuje doktor medicine određene specijalnosti (ortoped, fizijatar, urolog, internist, okulist, ORL i sl.), doktor stomatologije, doktor opće medicine, odnosno ugovorni isporučitelj, kako je to navedeno u Popisu pomagala. Suglasnost za nabavku pomagala, ovisno o vrijednosti pomagala, daje: kontrolor HZZO, nadležno povjerenstvo podružnog ureda HZZO-a (**Zagreb, Klovićeva 1; Rijeka, Slogin kula bb**);).

Ustanove i Udruga

- **1. Dječji vrtić Rijeka**
- PPO Maestral,
- - skupine djece s autizmom
- Kozala bb,
- Rijeka
- tel. (051) 514-230, 514-395
- Voditelj skupina: Jasna Šverko, prof.
- **2. Centar za autizam Zagreb Podružnica Rijeka** (osnovna škola za osobe s autizmom od 7-21 godinu)
- Čandekova 20 a,
- Rijeka
- Tel. (051) 643 465
- Predstojnik Milivoj Vrabec, prof.
- **3. Centar za rehabilitaciju Slava Raškaj (sluha i govora)**
- Mire Ban Radune 14
- Rijeka
- (051) 677 127
- **4. KBC Rijeka- Kantrida**
- Istarska 43
- (051) 659-111
- Inge Vlašić, prof. psiholog
- **5. Centar za rehabilitaciju**
- **Edukacijsko- rehabilitacijskog fakulteta Zagreb**
- Kabinet za poremećaje iz autističnog spektra
- Ilica 83
- Zagreb
- Tel. (01) 3908 900
- **6. Udruga za skrb autističnih osoba Rijeka (udruga roditelja)**
- 51000 Rijeka
- Predsjednica Udruge gdja. Lidija Penko, Mob. 091 344 22 20
- e- mail: lidijap@gzr.hr

Privatni kabineti

- 1. LOGOS,
- logopedski kabinet vl. Bašić-Goja Senija prof.logoped
- Pomerio 21
- 51000 Rijeka
- (051) 332 666
- 2. Kreativna terapija,
- prof. rehabilitator- glazboterapeut Barbara Brezac Benigar
- Gajeva 1
- 51000 RIJEKA
- gsm: 098/505 470; 091/9236 747
- 3. Psihijatrijska ordinacija
- Palle - Rotar Darinka dr. spec. psih.
- Krimeja 4
- 51000 Rijeka,
- Tel. (051) 217 130

Preporučena literatura

- Antolašević, S.: Potpomognuta komunikacija, diplomski rad ERF, Zagreb
- Baron-Cohen Simon, Bolton. P. (2000): Autizam cinjenice, Reprint d.o.o.
- Bujas- Petković, Z.: Autistični poremećaj
- Frey- Škrinjar: Rana intervencija za djecu s autizmom
- Greenspan, S.I., Wieder, S.(2006) "Engaging Autism". Da Capo Press, Cambridge
- Ljubešić, M: Biti roditelj
- Pribanić: Moj prvi znakovni rječnik
- Rajnović, S.: PECS, diplomski rad ERF, Zagreb
- Sussman, F. (2004) "More than words" A Hanen Centre Publication
- Sussman, F. (2006) "Talk Ability" A Hanen Centre Publication

WWW

- www.autism.treatment
- www.asluniversity.com
- www.do2learn.com
- www.handle.com
- www.pecs.com
- www.teacch.com
- [www.tomatis](http://www.tomatis.com) therapy

Često **ne možemo** promijeniti stvarnost, ali **UVIJEK možemo** promijeniti način na koji je gledamo i reagiramo na nju

